Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Дергачівського районного суду Харківської області

05.02.2026

Харків, 2026 рік

І. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» 05.02.2026 здійснено відвідування Дергачівського районного суду Харківської області (далі – суд).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Сібільова Олена Вікторівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Харківській області;

Лисаков Владислав Віталійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – керівник групи НПМ;

Романова Анастасія Євгеніївна, представник громадської організації.

Суд розташований за адресою: вулиця Європейська, будинок 63, місто Дергачі, Харківська область, 62302.

Голова суду – Риков Микола Іванович, керівник апарату суду – Думнова Анна Володимирівна.

Візит здійснювався в присутності керівника апарату суду.

Об’єкт моніторингу є судом першої інстанції, що розглядає справи, віднесені процесуальним законом до його підсудності: цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, передбачених процесуальними законами.

Суд розташований на першому та другому поверхах двоповерхової будівлі. Вхідна група будівлі суду обладнана пандусом для маломобільних груп населення. При вході розміщена табличка із найменуванням суду (фото 1).

У вестибюлі суду розміщується пост співробітників територіального управління Служби судової охорони Харківської області, що забезпечують пропускний режим та здійснюють реєстрацію відвідувачів суду, громадський порядок і захист усіх учасників судового процесу. У приміщенні судової охорони знаходиться належним чином укомплектована медична аптечка для надання домедичної допомоги.

У вестибюльному приміщенні знаходяться місця для очікування та місце для складання процесуальних документів та заяв. У ньому же обладнано інформаційні стенди, на яких розміщено графік прийому громадян, правила та обов’язки учасників судових процесів, інформація про способи звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (фото 2, 3).

У будівлі суду облаштовано 6 залів судових засідань. Для розгляду кримінальних справ адаптовано 5 залів: 3 на першому поверсі, 1 на другому поверсі та 1 у підвальному приміщенні. За інформацією адміністрації суду, у залі № 4 розгляд справ не здійснюється через відсутність технічних можливостей,

а саме: у цьому приміщенні не облаштувано підсистему відеоконференцзв’язку. Водночас усі зали для розгляду кримінальних обладнані системами відеоспостереження, а також в них розташовані металеві бокси для обвинувачених, підсудних (засуджених) із органічного скла та переговорні пристрої (фото 4).

До будівлі суду передбачений окремий заїзд. Територію суду обладнано огородженою стоянкою для спеціального автотранспорту варти для посадки (висадки) обвинувачених (підсудних) (фото 5).

Приміщення конвою оснащене лавами, переговорним пристроєм, системою відеонагляду з виведенням інформації на монітор приміщення варти (фото 6).

У будівлі суду в обладнано дві камери для тримання обвинувачених, підсудних (засуджених), які забезпечені лавою, питною водою, примусово-механічною вентиляцією та штучним освітленням.

Як найпростіше укриття під час повітряної тривоги використовується підвальне приміщення суду.

Станом на момент моніторингу обвинувачені, підсудні (засуджені) в будівлі суду не перебували.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування суду групою НПМ здійснювалося 04.02.2021.

За результатами попереднього відвідування виявлено наступні порушення і недоліки, що призводять до порушення прав людини:

кількість приміщень (камер) для підсудних (засуджених) не відповідає розрахунку три камери на кожну залу судових засідань для розгляду кримінальних справ;

недостатня освітленість (камер) для підсудних (засуджених) при штучному освітленні;

сходові клітки, коридори, по яких здійснюється конвоювання підсудних, не мають кнопок звукової сигналізації;

у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими, підсудними (засудженими), що унеможливлює реалізацію їхніх прав на захист;

у приміщенні суду не обладнано санітарно-гігієнічне приміщення для осіб з інвалідність та інших маломобільних груп населення.

Станом на момент відвідування більшість порушень усунуті.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 27 Конституції України).

1. У порушення пункту 7.1.9 Державних будівельних норм В.2.2-26:2010 «Суди» зі зміною № 1, що затверджені Наказом Міністерства регіонального

розвитку та будівництва України 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН «Суди»), і пункту 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженого Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), маршрут до зали судових засідань № 1, яким здійснюється конвоювання підсудних, засуджених, не ізольований, оскільки маршрут з приміщення варти до судової зали пролягає через загальний коридор.

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

2. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення пункту 6.5.2 ДБН «Суди» та пункту 10 Інструкції, якими визначено, що кількість камер для обвинувачених (підсудних), засуджених слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Отже, у суді, де в облаштовано п’ять залів судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано п’ятнадцять камер. Натомість в суді лише дві камери для тримання обвинувачених, підсудних (засуджених), що може порушувати вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України).

3. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, пункту 6.5.2 ДБН «Суди» у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими, підсудними (засудженими), що унеможливлює реалізацію їхніх прав на захист.

За інформацією адміністрації суду, спілкування адвокатів з обвинуваченими, підсудними (засудженими) відбуваються в залах судових засідань або в камері для тримання обвинувачених, підсудних (засуджених), що може порушувати принцип конфіденційності зустрічей.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів як компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм

захисником через загородження у залі суду, зокрема під час перерв, що оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху.

Отже, Європейський суд з прав людини констатував порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод за тотожних обставин, а проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами в приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

Порушення права осіб з інвалідністю (стаття 21 Конституції України; статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

4. У порушення вимог пункту 8.3.1, 8.3.4 Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН «Інклюзивність»), у приміщеннях суду відсутні тактильні інформаційні покажчики, зокрема зовнішня тактильна табличка, яка містить інформацію про найменування, години роботи суду, тактильна табличка, що позначає функціональне значення приміщень суду.

5. У порушення вимог пункту 6.1.8 ДБН «Інклюзивність», яким передбачено забезпечення доступності всіх приміщень будівлі для маломобільних груп населення, встановлено, що доступ до будівлі суду для осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслах колісних, не забезпечено. Зокрема, ширина встановленого металодетектора не дає можливості об'їхати його або безперешкодно проїхати через нього на кріслі колісному.

Інші порушення.

6. У порушення пункту 12 Інструкції у приміщенні для розміщення особового складу варти не встановлено металеву шафу, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів та відсутня шафа для посуду і продуктів харчування.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державній судовій адміністрації України в Харківській області та Дергачівському районному суду Харківської області в межах їхньої компетенції:

1. Вжити дієвих заходів щодо запобігання та недопущення у подальшому порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини на території суду.

2. Вжити дієвих заходів щодо ізолювання маршруту конвоювання утримуваних осіб від камер до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ.

3. Вжити дієвих заходів щодо облаштування в будівлі суду кімнати для

роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними), засудженими.

4. Забезпечити наявність належної кількості камер для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених, виходячи із розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

5. Розмістити в приміщенні варти металевої шафи, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів, та шафи для посуду і продуктів харчування.

6. Вжити дієвих заходів щодо створення умов безбар'єрності суду для маломобільних груп населення.

Додаток: фототаблиця на 1 арк.

Керівник групи НПМ:
головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини **Владислав ЛИСАКОВ**

Додаток

ФОТОТАБЛИЦЯ ДО ЗВІТУ

Фото 1

Фото 2

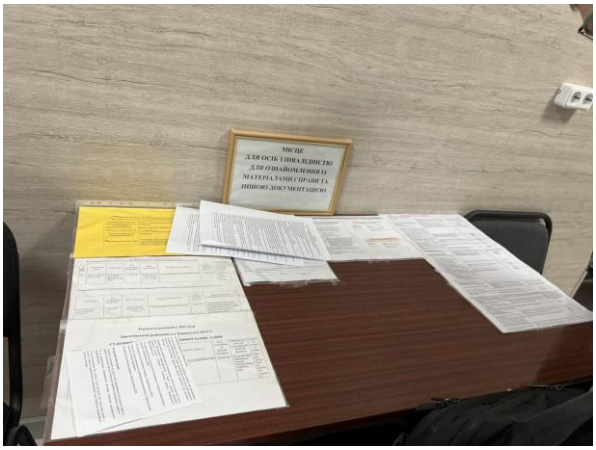

Фото 3

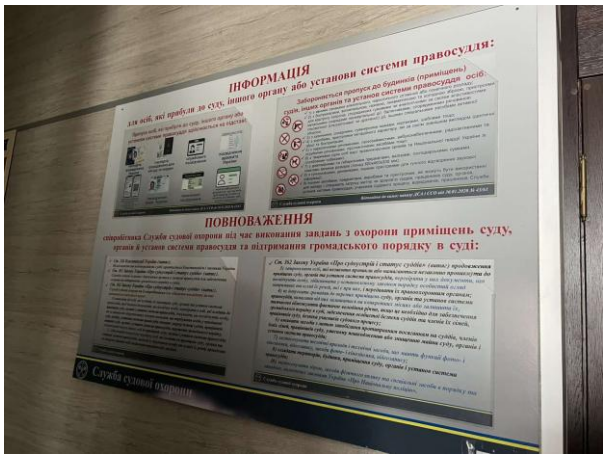

Фото 4

Фото 5

Фото 6

